

3. Goleman D., Boyatzis R., McKee A. Primal Leadership: Unleashing the Power of Emotional Intelligence. Expanded edition. Boston: Harvard Business Review Press, 2022.
4. Men L. R., Yue C. A., Liu Y. Leader communication and employee engagement: The mediating role of trust. *Public Relations Review*. 2021. Vol. 47, Issue 2.
5. Tourish D. The Dark Side of Transformational Leadership: A Critical Perspective. London: Routledge, 2023.
6. Northouse P. G. Leadership: Theory and Practice. 9th edition. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2022.

Проскурня П. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ
В МЕНЕДЖМЕНТІ: РОЛЬ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ МЕТОДІВ
У ДОСЛІДЖЕННІ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ**

У сучасних умовах розвитку економіки та ускладнення управлінських систем зростає роль науково обґрунтованих підходів до прийняття управлінських рішень. Менеджмент дедалі більше розглядається як сфера наукового пізнання, де ефективність практичної діяльності безпосередньо залежить від якості методології дослідження управлінських процесів. Методологія наукового пізнання в менеджменті являє собою систему принципів, підходів і методів, що забезпечують достовірність, логічну узгодженість і практичну цінність наукових результатів.

Теоретичне дослідження методологічних основ наукового пізнання в менеджменті було зосереджене на з'ясуванні сутності методології та ролі загальнонаукових методів у дослідженні управлінських процесів. Особливу увагу приділено аналізу сучасних наукових підходів до класифікації методів дослідження та визначенню особливостей їх застосування в управлінській діяльності. Опрацювання наукових джерел дозволило дійти висновку, що методологія в науках про управління ґрунтується на поєднанні теоретичних і емпіричних підходів та передбачає використання комплексу загальнонаукових методів, а не одного універсального інструменту [1; 2].

Такий підхід зумовлений складністю управлінських систем і багатofакторним характером управлінських процесів. Сучасні дослідження у сфері

менеджменту підкреслюють, що ефективна методологія дослідження має базуватися на поєднанні індуктивних і дедуктивних методів, а також аналізу та синтезу, що дозволяє формувати як теоретичні узагальнення, так і практично орієнтовані управлінські висновки [1]. У цьому контексті загальнонаукові методи відіграють ключову роль на теоретичному рівні досліджень, тоді як емпіричні методи забезпечують перевірку й уточнення отриманих положень [2].

З огляду на це, ключове значення у пізнанні управлінських процесів належить загальнонауковим методам, зокрема аналізу, синтезу, індукції та дедукції. Аналіз дає змогу виокремити основні елементи управлінських систем – організаційну структуру, ресурси, управлінські рішення та комунікаційні зв'язки, тоді як синтез забезпечує формування цілісного уявлення про функціонування організації. Індукція дозволяє узагальнювати результати практичних спостережень і діяльності підприємств, а дедукція використовується для перевірки теоретичних моделей менеджменту на конкретних управлінських ситуаціях, що підвищує наукову обґрунтованість отриманих висновків [1].

Важливим аспектом дослідження стало усвідомлення того, що ефективність застосування загальнонаукових методів у менеджменті визначається не лише їх окремим використанням, а насамперед логікою їх поєднання. Саме комбінування індуктивних і дедуктивних підходів дозволяє перейти від аналізу окремих управлінських явищ до формування узагальнених висновків і практичних рекомендацій, мінімізуючи суб'єктивність у процесі дослідження та забезпечуючи більш глибоке розуміння управлінських процесів [1; 2]. Особливе місце серед загальнонаукових методів посідає метод моделювання, який широко використовується в сучасних управлінських дослідженнях. Він дає змогу відтворювати управлінські процеси у спрощеній формі, аналізувати альтернативні сценарії розвитку та прогнозувати можливі наслідки управлінських рішень без ризику для реальної організації. Поєднання моделювання з аналізом, синтезом і логічними методами суттєво підвищує обґрунтованість управлінських висновків та сприяє прийняттю ефективніших рішень, особливо в умовах невизначеності та динамічних змін зовнішнього середовища [1; 2].

Розкриття методологічних основ наукового пізнання було доповнене аналізом сучасних концептуальних підходів до розвитку управлінських досліджень. Зокрема, сучасні науковці наголошують на необхідності критичного переосмислення традиційних управлінських моделей та адаптації теоретичних підходів до умов мінливого соціально-економічного середовища [4]. Такий підхід дозволяє глибше зрозуміти еволюцію управлінських концепцій і забезпечити актуальність наукових досліджень у менеджменті.

Водночас сучасні дослідження підкреслюють практичну спрямованість методології наукового пізнання в менеджменті та її орієнтацію на досягнення реальних управлінських результатів. Методологічно обґрунтовані рішення розглядаються як основа ефективного управління, що поєднує наукові знання, аналітичне мислення та орієнтацію на результативність діяльності організацій у сучасних умовах [5].

Проведене дослідження підтверджує, що методологічні основи наукового пізнання в менеджменті ґрунтуються на цілісному та взаємодоповнювальному застосуванні загальнонаукових методів. Узагальнення результатів аналізу наукових джерел засвідчило, що складність і багатовимірність управлінських процесів унеможливають використання одного універсального підходу, натомість потребують поєднання різних методів дослідження, що забезпечує глибше осмислення закономірностей управління та підвищує наукову обґрунтованість отриманих висновків.

Отримані результати дають підстави стверджувати, що комплексний методологічний підхід є важливою передумовою ефективного функціонування сучасних організацій. Системне використання загальнонаукових методів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, підвищенню здатності організацій адаптуватися до змін зовнішнього середовища та формуванню науково орієнтованої управлінської практики, що має суттєве значення для професійної підготовки майбутніх менеджерів і дослідників.

Список використаних джерел:

1. Northouse P. G. Leadership: Theory and Practice. 9th edition. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2022.

2. Kot O. V., Fedotova Yu. V. *Methods and Techniques of Scientific Research*. Kharkiv: S. Kuznets KhNUE, 2024. 28 p.
3. Mitra S. *An Analysis of the Falsification Criterion of Karl Popper*. 2020.
4. Alvesson M., Sandberg J. *Re-imagining the research process: Beyond paradigms in management research*. *Journal of Management Studies*, 2021.
5. Rao M. S. *Peter Drucker's Principles, Philosophies, and Practices*. *Journal of Values-Based Leadership*, 2021.

Рижих Д. В., канд. екон. наук Скрипник Н. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТЕХНОЛОГІЧНА КОНКУРЕНЦІЯ ДЕРЖАВ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ГЛОБАЛЬНИХ РИНКІВ

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується переходом від традиційної ресурсної конкуренції до глобального протистояння у сфері високих технологій. Технологічне лідерство стало ключовим фактором національної безпеки, економічного суверенітету та визначальним важелем у перерозподілі впливу на світових ринках. У контексті глобальної турбулентності та дифузії інтелектуальних технологій (Industry 4.0, Штучний інтелект, квантові обчислення), здатність держави генерувати та впроваджувати інновації визначає її місце у новій архітектурі глобального поділу праці. Боротьба за контроль над ланцюгами доданої вартості у високотехнологічних секторах (напівпровідники, «зелена» енергетика, цифрові платформи) провокує зміну торговельних союзів та трансформацію глобальних ринків, що робить дослідження цієї теми критично важливим. Питання технологічної конкуренції та її впливу на світову економіку перебувають у центрі уваги провідних вітчизняних та іноземних вчених. Концептуальні засади інноваційного розвитку та «хвиль» технологічного прогресу закладені у працях Й. Шумпетера та М. Кондратьєва. Сучасні аспекти гео економічного суперництва та цифрової трансформації досліджували такі вчені, як Е. Райнерт (питання нерівномірного розвитку), Дж. Сакс, М. Портер (теорія конкурентних переваг). Серед українських дослідників вагомий внесок у вивчення інноваційного підприємництва та глобальної конкуренції зробили В. Геєць, А. Філіпенко, Д. Лук'яненко. Проте динамізм подій 2024-2026 рр.,